

Zpráva o boji proti korupci v ČR za rok 2010

Vydalo Oživení, o. s., při příležitosti Mezinárodního dne boje proti korupci

Jako nezisková nevládní organizace zabývající se problematikou korupce jsme si opět dovolili při příležitosti „Mezinárodního dne boje proti korupci“ poohlédnout za uplynulým rokem v ČR. Rok 2010 byl jednoznačně ve znamení voleb a volby v prvé řadě znamenají mnoho práce pro politika. Doufáme, že právě předvolební politická vytíženost byla tím hlavním důvodem, proč byli tento rok politici v oblasti boje proti korupci tak skoupi na činy, zato velmi bohatí na slova. Přesto nelze opomenout některá z vládních rozhodnutí, občanských iniciativ, postojů politiků, soudních rozhodnutí, výstižných opatření, trefných občanských aktivit či náznaků sebekritiky.

Protikorupční legislativa

V průběhu roku 2010 nevzešlo z dílny našich zákonodárců v účinnost jediné podstatné protikorupční opatření, které by směřovalo k posilování role právního státu. Sliby a plány nové vlády raději – po zkušenostech z předchozích let – předčasně nechválíme.

Omezení imunity

Do třetího čtení postoupil ve sněmovně návrh ústavní novely, omezující trestněprávní procesní imunitu pouze na dobu trvání mandátu poslance nebo senátora. Obdobná úprava by byla platná i v případě soudců Ústavního soudu. Vzhledem k tomu, že se jedná o „poslanecký návrh ministrů“, existuje velká pravděpodobnost, že doživotní imunitě našich veřejných funkcionářů zvoní umíráček.

Anonymní firmy nedosáhnou na veřejné zakázky

Novela novely

Za zmínku stojí i velmi pohotová reakce ve formě návrhu novely zákona o zrušení listinných akcií na majitele, která vzešla z iniciativy dvou noviců- poslankyň, které se snažily pohotově reagovat na vážný nedostatek u obchodních společností s netransparentní majetkovou strukturou (tzv. majitelů akcií na doručitele), které se uchází o veřejné zakázky. Aplikace tohoto opatření na sebe však nenechala dlouho čekat a parlament tak musel okamžitě schválit technickou novelu novely. Tyto reakce z praxe jednoznačně poukazují na to, že touto cestou by se naši zákonodárci již příště neměli ubírat.

Rozhodovat o velkých zakázkách jen s prověrkou

Vláda svým nařízením rozhodla, že od 1. dubna 2010 musí o výběrových řízeních v hodnotě nad půl miliardy korun rozhodovat jen lidé s prověrkou na stupeň důvěrné. Od září musí mít stejnou prověrku lidé rozhodující o tendrech nad 300 milionů.

Kancelář: Pelléova 7, 160 00 Praha 6
e-mail: oziveni@oziveni.cz
GSM: +420 608 732 091
Tel.: +420 257 531 983

Sídlo: Lublaňská 18, 120 00 Praha 2
Bank. spojení: 4053488001/5500
IČO: 6736 5353
Web: www.oziveni.cz

Politická kultura

Neporcování medvěda

Významným krokem v omezování poslaneckého klientelismu je postoj současných poslanců a poslankyň rozpočtového výboru PSP, kteří dali jasně najevo, že letos opět nebude ve státním rozpočtu prostor pro přihrávání několikamilionových malých domů. Opět se tedy zvýšila šance, že trapnému divadlu našich poslanců definitivně odzvonilo. V průběhu více než osmi let bylo v ČR přerozděleno tímto zcela nekontrolovatelným a neobjektivním způsobem bezmála 60 mld. Kč.

Rezignace předsedy PSP Miloslava Vlčka (duben)

V dubnu byl donucen rezignovat předseda poslanecké sněmovny Vlček, třetí nejvyšší ústavní činitel. Při vysvětlování podezřelých kauz se začal zamotávat a evidentně i lhát. Na povrch mimo jiné vyplavala velmi sporná dotace 25 milionů korun z porcování medvěda na luxusní hotel v Harrachově, za kterou se Vlček přimlouval formou doporučujícího dopisu rozpočtovému výboru sněmovny.

Bakalovo transparentní financování politických stran

Zvýšení transparentního financování nechce nařídít stát a politické strany, až na výjimky, o to samy nestojí. A tak přišel jasný hlas z druhé strany, tj. od dárce/sponzora. Za první záblesk na lepší časy lze považovat přístup pana Bakaly, který použil transparentní formu podpory politických stran, která je v civilizovaných demokraciích zcela běžná. Svůj několikamilionový dar veřejně ohlásil a rozdělil mezi tři politické strany. Tím mimo jiné dal pan Bakala otevřeně najevo, kterou část našeho politického spektra by rád viděl u vlády v nadcházejícím volebním období.

Ze strany státu jsme v uplynulém roce mohli k tématu financování politických stran zaznamenat pouze kosmetickou novelu zákona o sdružování v politických stranách a hnutích, jejímž obsahem je snížení o pouhých 5% výše příspěvku stranám za poslance, senátora a na mandát člena zastupitelstva kraje.

Protikorupční opatření

Liberecký kraj transparentnější

Nový jednací řád zastupitelstva Libereckého kraje ukládá všem zastupitelům povinnost oznamovat své návrhy k projednání devět dní před každým zasedáním. Materiály, o kterých zastupitelé hodlají na příští schůzi hlasovat, musí být také v této lhůtě zveřejněny na internetových stránkách krajského úřadu.

Etický kodex obce Velatice

Nově ustavené zastupitelstvo schválilo na české poměry velmi progresivní etický kodex zastupitelů, který zvyšuje transparentnost veřejného rozhodování a předchází střetu zájmů komunálních politiků. Pozitivem je zejména povinnost každoročního předkládání oznámení o darech a příjmech zastupitelů.

Praha realizuje protikorupční strategii

V květnu město Praha schválila svojí protikorupční strategii, která obsahuje řadu pozitivních prvků vedoucí k větší otevřenosti magistrátu a prevenci korupce.

V návaznosti na to v září schválilo zastupitelstvo hlavního města nová pravidla pro zadávání veřejných zakázek. Z výběrových řízení jsou například nově vyřazeny firmy s takzvanými akcemi na dodávatele. Ředitelé odborů mohou také nově podepisovat zakázky pouze do šesti milionů korun, o vyšších zadávacích řízeních bude rozhodovat rada. Dosavadní limit byl 20 milionů korun. Pražský magistrát také spustil Grantový portál hl. m. Prahy s informacemi o přidělených dotacích, který umožňuje vyhledávání podle grantových oblastí a žadatelů a vytváření statistických výstupů. V září si také pražští zastupitelé schválili nový etický kodex, který je nově zavazuje ke každoročnímu oznámení jejich příjmů a darů.

Používání elektronických aukcí ve veřejných zakázkách

Roste oblíbenost elektronických aukcí pro výběr dodavatelů ve veřejných zakázkách. To alespoň potvrzují pozitivní zkušenosti českých a moravských měst, jež v roce 2010 využily ve větší míře elektronické aukce zejména k centrálnímu nákupu energií, čímž ušetřily do budoucna značné veřejné prostředky. Jedná se zejména o kraj Vysočina, Pardubický kraj, města Hradec Králové, Jablonec nad Nisou, Přerov, Frýdek – Místek, Bruntál a nemocnice v Královéhradeckém kraji.

Protikorupční aktivity občanů a firem

Nadace na podporu bojovníků proti korupci

Bojovat proti korupci svými vlastními penězi se rozhodl úspěšný podnikatel Karel Janeček. Muž, který už přes svou nadaci podporuje vědu a výzkum, je ochoten investovat další miliony do rozjezdu druhého nadačního fondu. Z něj mají být vypláceny odměny "statečným lidem", kteří se rozhodnou postavit proti korupčnímu prostředí v ČR. Janeček přitom doufá, že se k němu připojí i jiní úspěšní podnikatelé, kteří s korupcí nechtějí být spojováni.

Platforma pro transparentní veřejné zakázky

V tomto roce začala působit Platforma pro transparentní veřejné zakázky, jejíž vznik iniciovali podnikatelé nespokojení se současným systémem přidělování veřejných zakázek. Platforma zahájila vlastní práci na podobě nového systému a v květnu vyslala politické reprezentaci jasný signál, v čem by se měl systém zlepšit. Tímto aktem iniciovala nastartování žádoucích legislativních změn pro přísnější regulaci této korupčně atraktivní oblasti.

Koalice pro transparentní podnikání

Pod tímto neoficiálním názvem se skrývá další iniciativa představitelů velkých obchodních společností, jejichž cílem je přispět ke zvýšení transparentnosti v oblasti veřejných zakázek v ČR. Společně připravují etický kodex, kterým by se vyhlášovatelé i uchazeči měli řídit. Koalice pro transparentní podnikání bude také nadále úzce spolupracovat s Platformou pro transparentní veřejné zakázky, jež sdružuje politické strany, podnikatelské asociace a veřejné instituce a podílí se na přípravě novely zákona o veřejných zakázkách.

Výzvy pro kandidáty do komunálních voleb

V předvolebním období do zastupitelstev měst a obcí se více jak tisíc kandidátů připojilo k výzvám Protikorupčního desatera a tzv. Semilské výzvy, které definovaly základní požadavky na protikorupční opatření na komunální úrovni. Více než 400 těchto signatářů získalo mandát v místních zastupitelstvech.

Výsledky komunálních voleb

Za nejvýraznější událost v oblasti boje proti korupci za rok 2010 je možné označit výsledky

komunálních voleb. Výhra občanské opozice stojící proti mocným politicko-obchodním uskupením v takových městech, jako jsou Liberec, Karlovy Vary nebo Černošice, ukázala nečekanou sílu znechucení voličů z arogantní politiky. A řada nových primátorů a starostů je zároveň příslibem, že se zkosnatělá komunální politika prolomí směrem k vyšší transparentnosti a otevřenosti občanům.

Spravedlnost a justice

Odvolání nejvyšší státní zástupkyně Vesecké

Vláda k 31. prosinci 2010 odvolává ze své funkce nejvyšší státní zástupkyni Renatu Veseckou. Konečně! Odchod Vesecké, „členky justiční mafie“, již dlouhou dobu požadovala velká část odborné veřejnosti i mnoho představitelů justice. Její nedůvěryhodnost potvrdil i soud.

Vesecká se podle rozsudku soudce Vojtěcha Cepla ml. v kauze tzv. justiční mafie v Čunkově kauze dopustila „použití nedovolených intervencí v koordinaci s dalšími žalobci“ při vyšetřování Čunkovy kauzy a podílela se na profesní šikaně. V souvislosti s rozhodnutím Nejvyššího státního zastupitelství odebrat Čunkův případ přerovskému státnímu zastupitelství a delegovat ho do Jihlavy pak Cepl uvedl, že nesla odpovědnost za „nedůvěryhodnou delegaci věci“.

Pokuta za karlovarskou losovačku

Nejvyšší správní soud v září potvrdil pokutu půl milionu korun za takzvanou "karlovarskou losovačku". Postup při losování účastníků tendru na stavbu sportovní haly kritizoval antimonopolní úřad, který zúžení počtu soutěžících považoval za netransparentní. Karlovým Varům proto uložil jednu z nejvyšších pokut za zadávání veřejných zakázek. Teď jeho závěry potvrdil rovněž Nejvyšší správní soud.

Vězení za podvod při realizaci veřejné zakázky

Vrchní soud v Praze v říjnu potrestal majitele stavební firmy KRRO Romana Krajíčka a ředitele domova důchodců Bedřicha Sixtu za podvody při stavbě domova pro seniory v Uhlířských Janovicích. Podle soudu nezákonně získali 20 milionů korun. Hrubá stavba domova důchodců za 100 mil. Kč v obci na Kutnohorsku stojí už deset let. Na dokončení nejsou peníze. Majitel firmy má jít do vězení na 4,5 roku, ředitel domova dostal dvouletou podmínku.

Soud potvrdil diskriminaci v zakázce ministerstva vnitra

Nejvyšší správní soud v listopadu potvrdil verdikt Krajského soudu v Brně, který – na rozdíl od ÚOHS – uznal pochybení Ministerstva vnitra a Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru v tendru na nákup automobilových cisternových stříkaček za 200 milionů korun, a vyhověl tak žalobě polského neúspěšného uchazeče o zakázku. Podle soudu došlo k nepřipustnému omezení konkurence a volné a efektivní soutěže dodavatelů. Případ se nyní vrátí k ÚOHS.

Právo na nepravomocné rozsudky

Ústavní soud 30. března 2010 rozhodl vyhovět ústavní stížnosti Františka Korbela proti dosavadnímu oprávnění soudů a dalších povinných subjektů odepřít rozsudky, které ještě nejsou pravomocné, ačkoliv byly veřejně vyhlášeny.

Sjednocení procesního přístupu k informacím

Nejvyšší správní soud dospěl ve sporu občanského sdružení V havarijní zóně JETE vs. ČEZ, a.s., k závěru, že jakmile je určitá osoba povinným subjektem ve smyslu zákona o svobodném přístupu k informacím, všechny informace, které poskytuje veřejnosti (i podle jiných zákonů), poskytuje zásadně v režimu tohoto zákona. Nejvyšší správní soud tak průlomově sjednotil uplatnění všech forem přístupu k informacím. Pokud například zastupitel obce či kraje žádá o informaci podle zákona o obcích (krajích) a ve lhůtě informaci nedostane, může plynule navázat postupem podle zákona o svobodném přístupu k informacím – podáním stížnosti nebo odvoláním. Tím se může výrazně zrychlit vymáhání informací přístupných podle zvláštních zákonů, protože doposud zastupitel mohl podat jen správní žalobu.

Zpracovalo Oživení, o. s. ke dni 9.12.2010, u příležitosti Mezinárodního dne boje proti korupci.